

HERDENKINGSSTENEN Na zondag 23 Stolpersteine ter nagedachtenis aan Joodse oorlogsslachtoffers in Haaksbergen

'Elke Stolperstein heeft eigen verhaal'

Sommige Haaksbergse Joden waren op het verkeerde moment op de verkeerde plek. Anderen werden in huis door Duitse soldaten opgepakt en afgevoerd.

door Wilco Louwes

Voor elke Haaksbergse Jood, die in de Tweede Wereldoorlog door het nazi-regime om het leven kwam, ligt vanaf zondag een Stolperstein.

„Voor het huis - of in ieder geval de locatie van het voormalige huis - waar zij het laatst vrijwillig hebben gewoond”, legt Harry Mensink van de Historische Kring Haaksbergen uit.

Het plan voor het plaatsen van Stolpersteine (letterlijk: struikelstenen) kwam enkele jaren geleden tot stand. De opgeheven vereniging B'rit Sjalom stelde het laatste geld uit de clubkas voor het plaatsen van de stenen beschikbaar.

Mensink: „De eerste serie van negen stenen werd geplaatst voor de Blankenburgerstraat 9. Daar woonde de familie Frankenhuis.” Salomon Frankenhuis, zijn vrouw Johanna, hun kinderen Jonas, Jacob, Betsie, Julia, Henriëtte en zijn broer Jacob werden in 1942 opgepakt en later in het concentratiekamp in Auschwitz vermoord. Een negende steen is voor pleegkind Kurt Falkenstein, die door een overbuurvrouw uit handen van de nazi's kon worden gered en de oorlog overleefde.

Het heeft twee jaar geduurd voor de tweede, en laatste, reeks van veertien Stolpersteine kan worden aangelegd. „We hadden het in 2011 al willen doen, maar het onderzoek naar de slachtoffers duurde langer dan verwacht. Daarnaast mogen Stolpersteine alleen worden gelegd door de bedenker, de Duitse kunstenaar Gunter Demnig. Omdat hij het erg druk heeft, bleek hij pas aanstaande zondag voor ons beschikbaar.”

In informele sfeer zal Demnig's ochtends vier stenen leggen buiten het directe centrum. Aan de Eibergestraat 89 (Jonas Frankenhuis), Beatrixstraat 73 (Aron Salomons en zijn vrouw Emma Salomons-Frankenhuis) en een centrale steen bij het beeldje van Betsie Frankenhuis naast de synagoge aan de Ruisschenborgh.

Stolpersteine Haaksbergen

Op zondag 19 augustus worden op negen locaties in Haaksbergen Stolpersteine gelegd voor Haaksbergse Joden die in de Tweede Wereldoorlog zijn omgekomen door het naziregime. Het zijn de adressen waar de omgekomen inwoners het laatst vrijwillig hebben gewoond. Op 1 locatie waren er in april 2010 al Stolpersteine gelegd.

- 1 **Blankenburg 21** Karl Frank (geb. 1902, † 1943 in Auschwitz) Minna Goldberg - Coblenzer (geb. 1869, † 1943 Sobibor)
- 2 **Spoorstraat 2** Sophie Joseph - Coblenzer (geb. 1871, † 1944 Auschwitz) Alma S. Goldberg (geb. 1895, † 1944 Auschwitz)
- 3 **Jhr. von Heydenstraat 20** Meijder de Lieme (geb. 1879, † 1943 Sobibor) Naatje de Lieme - Van Bergen (geb. 1885, † 1943 Sobibor) Joseph de Lieme (geb. 1911, † 1943 Sobibor)
- 4 **Zeedijk 9** Joseph S. van Haren (geb. 1910, † 1941 Mauthausen)

- 5 **Zeedijk 25** Erich Meijer (geb. 1922, † 1942 Auschwitz)
- 6 **Molenstraat 59** Izak de Witte (geb. 1874, † 1944 Theresienstadt)
- 7 **Eibergestraat 89** Jonas H. Frankenhuis (geb. 1916, † 1941 Mauthausen)
- 8 **Beatrixstraat 73** Emma Salomons - Frankenhuis (geb. 1876, † 1943 Auschwitz), Aron Salomons (geb. 1869, † 1943 Amsterdam)
- 9 **Blankenburgerstraat 9** Johanna Frankenhuis - Falkenstein (1894) Salomon Heiman Frankenhuis (1887), Jacob Frankenhuis (1884), Julia Henriette Frankenhuis (1923), Jonac Jacob Frankenhuis (1925), Henriette Frankenhuis (1925), Jacob Frankenhuis (1928), Betsie Frankenhuis (1922) Allen † 1942 in Auschwitz
- 10 **Ruisschenborg 1** Centrale herdenkingssteen voor alle slachtoffers

infographic Anke Hemmer | bron De Twentsche Courant Tubantia

mons en zijn vrouw Emma Salomons-Frankenhuis) en een centrale steen bij het beeldje van Betsie Frankenhuis naast de synagoge aan de Ruisschenborgh.

En dat elke Stolperstein een bijzonder, maar triest verhaal met zich meedraagt, blijkt als Mensink de namen langsgaat. „Jonas Frankenhuis en grenscommies Joseph van

Haren werden opgepakt en ter dood gebracht ter compensatie. Elders waren Duitse communicatiekabels doorsneden. Maar zij hadden er helemaal niets mee te maken.” De slagersfamilie De Lieme aan de Jonkheer van Heijdenstraat (toen Oosterstraat) was op het verkeerde moment op de verkeerde plek. Mensink: „Ze vluchtten naar

een hutje in het Assinkbos. Daar waren de Duitsers op zoek naar ondergedoken Eibergenaren, toen ze toevallig op het hutje van Meijer en Naatje de Lieme stuitten. Zoon Joseph bleef uit handen van de Duitse soldaten, maar meldde zich later vrijwillig, omdat hij zijn ouders wilde verzorgen.” De formele steenlegging begint

zondag om 13.00 uur bij de synagoge aan de Ruisschenborg met een toespraak van burgemeester Hans Gerritsen. Hierna volgt een tocht door het centrum, waarbij de resterende tien Stolpersteine worden gelegd. Na afloop is een ontmoeting aan de Molenstraat 56. Hier wordt het traditionele joodse gebed Kaddiesj uitgesproken.